

Barns liv med missbrukande föräldrar

Elisabet Näsman
Sociologiska institutionen
Uppsala universitet

Elisabet.Nasman@soc.uu.se

Två typer av utsatthet

Olika projekt

- Föräldrars missbruk
- Och Fattigdom
- Likheter och skillnader
- **Stor variation** i livssituation och effekter!
- Projekten:
 - ✱ Intervjuer med barn, föräldrar
 - ✱ Dokument, professionellas perspektiv
 - ✱ NU: **fokus på barnen**

Missbrukets uttryck

- ✿ Han blir konstig
- ✿ Sluddrar, mumlar
- ✿ Somnar, går inte att väcka
- ✿ Vinglar, ramlar, kan inte gå
- ✿ Kissar på sig, bajsar på golvet
- ✿ Ibland glad ibland ledsen och arg
- ✿ elak, bråkig, hot, våld
- ✿ Ljuger, bryter löften, falska anklagelser
- ✿ Försvinner, övergivna
- ✿ Försummelse, vanvård, misshandel
- Jämför nykter/påverkad, normaliserar
- Missbruket varierar mellan familjer, över tid

UPPSALA
UNIVERSITET

Sociologiska institutionen

Om också fattiga

Miljöer präglade av:

- Våld
- Trångboddhet
- Ekonomiskt resurssvag
- Eftersatta och riskabla

Barnens konsumtion:

- Fritidsaktiviteter, semester
- Kläder och prylar enligt normen
- Mat, medicin
- Prioriterade?

UPPSALA
UNIVERSITET

Sociologiska institutionen

Påverkan – känslor- missbruk

- Jättetråkigt
- Arg
- Ledsen
- Orolig, osäker
- Ensam
- Besviken
- Rädd
- Skam

UPPSALA
UNIVERSITET

Sociologiska institutionen

Om både missbruk och fattiga

- Jättetråkigt
- Arg
- Ledsen
- Orolig, osäker
- Ensam
- Besviken
- Rädd
- Skam
- **Längtan**
- **Belastning**

Strategier mot missbruk :

- *Påverkan på barnen:*
 - Anpassning
 - Undvikande, Flykt,
 - Distraction, Avstängning, Relativisera
 - Dölja i skolan, dölja för jämnåriga
 - Berätta och söka hjälp

Föräldrafiering:

- Försöka förhindra: konkret, verbalt
- Döljande:
 - ✿ Av empati
 - ✿ För att undvika bråk
- Omsorg:
 - ✿ Ta hand om sig själv: vardagsrutiner, skola
 - ✿ Sköta hushållet, städa, tvätta, handla, laga mat
 - ✿ Ta hand om, trösta och försvara syskon
 - ✿ Ta rätt på följderna av förälderns berusning
 - ✿ Ta hand om föräldern,
 - vardagligt,
 - i akuta situationer som vid överdoser, självmordsförsök
 - ✿ Ta hänsyn till den andra föräldern – duktig i skolan

Strategier mot fattigdomen:

■ *Påverkan på barnen:*

- Anpassning
- Relativisera: Vi klarar oss
- Dölja för jämnåriga, självexkludering
- Motstånd i skolan

Föräldrafiering:

■ *Pengarna*

- ✱ Förhindra, Hålla koll

■ *Föräldern:*

- ✱ Empati, emotionellt stöd, hänsyn, dölja

■ *Påverkan på familjens funktioner:*

- ✱ Återhållsamhet, avstå – tjat & anklagelser
- ✱ Bidra med egna pengar

Risk för effekt av förälders missbruk

Pga Försummelse, vanvård, misshandel:

- Psykosomatiska symtom
- Koncentrationssvårigheter, skolproblem
- Mobbning, exkludering, utanförskap
- Varaktig oro, osäkerhet, rädsla, skygghet
- Sorg, nedstämdhet
- Bristande tillit, kontrollbehov, känslokontroll
- Psykisk ohälsa, självskadebeteende, trauma
- Skolk, eget missbruk, kriminalitet, prostitution
- För tidig död och en våldsam sådan (suicid)
- **MEN**: styrka självständighet, förmåga

Insatser

Förskolans och skolans roll: upptäckt, stöd

Familjeorienterade insatser:

- Den missbrukande vuxna
- Den andra föräldern
- Parrelationen
- Föräldrarollen
- Föräldra – barnrelationen
- Barnen
- Familjen som kollektiv